

Regeringens proposition

1984/85: 9

om basenheten vid 1987 års taxering;

beslutad den 28 juni 1984.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en sådan ändring av gällande bestämmelser att den indexuppräknings av basenheten som tillämpades taxeringsåren 1980–1983 inte automatiskt sker inför taxeringsåret 1987. Åtgärden syftar till att ett senare beslut angående basenheten vid denna taxering skall kunna tillämpas även i fråga om skattskyldiga med s. k. brutet räkenskapsår.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1977: 1071) om basenhet

Härigenom föreskrivs att 1–3 §§ lagen (1977: 1071) om basenhet¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §²

Basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt fastställs av regeringen från och med år 1985 varje år före utgången av september månad.

Basenhet enligt 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt fastställs av regeringen från och med år 1986 varje år före utgången av september månad.

2 §³

Basenhet utgör för varje taxeringsår ett belopp som motsvarar 7800 kronor multiplicerat med årets jämförelsetal. Basenheten avrundas nedåt till helt hundratal kronor.

Basenhet utgör för varje taxeringsår ett belopp som motsvarar basenheten för taxeringsåret 1987 multiplicerad med årets jämförelsetal. Basenheten avrundas nedåt till helt hundratal kronor.

3 §⁴

Jämförelsetalet för taxeringsåret är det tal som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i augusti månad två år före taxeringsåret och augusti månad år 1984. Därvid skall förändringarna i det allmänna prisläget beräknas med bortseende från indirekta skatter, tullar, avgifter och ändringar i energipriser samt tillägg göras för subventioner.

Jämförelsetalet för taxeringsåret är det tal som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i augusti månad två år före taxeringsåret och augusti månad år 1985. Därvid skall förändringarna i det allmänna prisläget beräknas med bortseende från indirekta skatter, tullar, avgifter och ändringar i energipriser samt tillägg göras för subventioner.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1985 och tillämpas första gången vid 1987 års taxering. Basenheten vid denna taxering skall vara 7800 kronor.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1982: 418.

² Senaste lydelse 1982: 418.

³ Senaste lydelse 1983: 1048.

⁴ Senaste lydelse 1982: 418.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-06-28

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Feldt, Sigurdson, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om basenheten vid 1987 års taxering

---

1 Inledning

Genom lagstiftning år 1979 (prop. 1978/79:195, KU 39, rskr 359, KU 1979/80:1, rskr 2, SFS 1979:933) infördes i regeringsformen ett förbud mot retroaktiv skattelagstiftning. Denna regel medför att allmänna ändringar av inkomstbeskattningen i vissa fall inte kan träda i tillämpning samtidigt i fråga om alla skattskyldiga.

Inkomsttaxeringen ett visst år avser inkomsterna under en viss period (beskattningsåret), vanligen det närmast föregående kalenderåret. I vissa fall kan beskattningsåret emellertid omfatta en annan period. Denna period kan ha börjat betydligt tidigare än vid det föregående kalenderårets början. Förbudet mot retroaktiv skattelag innebär att en lagändring som medför höjning av beskattningen inte får tillämpas beträffande inkomster som redan uppburits. Hinder föreligger visserligen inte att tillämpa de nya reglerna på inkomster som uppstår senare under beskattningsåret. Vissa allmänna beskattningsregler, däribland skatteskalorna för den statliga inkomstskatten, kan emellertid inte tillämpas särskilt på inkomsterna under viss del av beskattningsåret. Resultatet blir då att de nya bestämmelserna inte alls kan tillämpas vid taxeringen.

Som exempel på verkningarna av reglerna kan framhållas att det beslut om sänkning av basenheten jämfört med tidigare beslut och minskning av de tidigare beslutade marginalsattesänkningarna som fattades hösten 1983 inte kan börja tillämpas vid samma taxering i fråga om alla skattskyldiga. Motsvarande gäller den höjning av den statliga inkomstskatten som beslutats under våren 1984 i syfte att finansiera höjning av barnbidraget och andra familjepolitiska åtgärder.

Jag ämnar nu framlägga ett förslag i syfte att hindra att motsvarande problem uppkommer vid 1987 års taxering.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Gällande ordning

Som nyss nämnts sammanfaller beskattningsåret vanligen med kalenderåret. Så är alltid fallet beträffande inkomstlagen tjänst, kapital, tillfällig förvärvsverksamhet samt schablontaxerad en- eller tvåfamiljsfastighet. I fråga om inkomstlagen jordbruksfastighet och rörelse samt inkomst av konventionellt taxerad annan fastighet eller annan fastighet som ägs av allmännyttigt bostadsföretag eller bostadsrättsförening kan beskattningsåret avse annan period än kalenderåret. Använder den skattskyldiga annat räkenskapsår än kalenderår skall nämligen detta också användas vid beskattningen.

Möjligheterna att använda andra räkenskapsår än kalenderår regleras för bokföringsskyldiga i 12 § bokföringslagen (1976: 125), för enskilda jordbrukare i 8 § jordbruksbokföringslagen (1979: 141) och för övriga fall i anvisningarna till 3 § kommunalskattelagen (1928: 370). Bestämmelserna innebär i huvudsak följande.

Räkenskapsår skall normalt omfatta tolv månader. Annat räkenskapsår än kalenderår (brutet räkenskapsår) skall omfatta tiden den 1 maj—den 30 april, den 1 juli—den 30 juni eller den 1 september—den 31 augusti. När verksamhet påbörjas eller räkenskapsår läggs om får räkenskapsåret förkortas eller utsträckas till högst arton månader. Förkortning av räkenskapsåret kan också ske när verksamheten upphör. Om synnerliga skäl föreligger kan annan tolv månadersperiod än de nyss angivna få användas som räkenskapsår.

Vid taxeringen ett visst år sker beskattning för det beskattningsår som har slutat närmast före den 1 mars under taxeringsåret. I uppbördslagen (1953: 272) används även begreppet inkomstår, varmed avses kalenderåret före taxeringsåret. Detta sammanfaller alltså i stor utsträckning — t. ex. beträffande inkomst av tjänst — med beskattningsåret men kan också avvika därifrån.

Vad nu sagts innebär att taxeringen ett visst år kan avse ett beskattningsår som har börjat långt tidigare än inkomståret. Särskilt är detta fallet när en verksamhet har startats och möjligheterna till förlängning av räkenskapsåret har utnyttjats. Samtidigt kan den skattskyldige beträffande annan inkomst taxeras för närmast föregående kalenderår.

Innebörden av det nu sagda kan belysas med följande exempel.

Vid taxeringen år 1987 kommer det stora flertalet skattskyldiga att beskattas för sina inkomster under kalenderåret 1986. En skattskyldig som bedriver en rörelse med räkenskapsår den 1 maj—den 30 april kommer emellertid såvitt avser denna förvärvskälla att beskattas för inkomsterna under beskattningsåret den 1 maj 1985—den 30 april 1986. Är det fråga om en nystartad rörelse kan räkenskapsåret och därmed beskattningsåret om-

fatta tiden den 1 november 1984—den 30 april 1986. I dispensfall — t. ex. om räkenskapsåret tillåtits börja den 15 mars — kan beskattningsåret t. o. m. ha börjat ännu tidigare.

Skattskyldig som bedriver flera verksamheter skall använda samma räkenskapsår för samtliga om inte dispens meddelas. Detta hindrar emellertid inte att beskattning vid samma taxering kan ske för olika beskattningsår. Den skattskyldige kan ju nämligen — förutom inkomsten från en näringsverksamhet med brutet räkenskapsår — även ha inkomst av tjänst eller annan inkomst som alltid skall beskattas med kalenderår som beskattningsår. Denna inkomst kan utgöra allt från en helt obetydlig del av den samlade inkomsten till den helt dominerande delen därav.

Retroaktivitetsförbudet innebär att skatt eller avgift inte får tas ut i vidare mån än som följer av föreskrift, som gällde när den omständighet inträffade som utlöste skattskyldighet. Nya regler som innebär skatteskärpning får dock enligt ett undantag från huvudregeln tillämpas från den dag då regeringen eller ett riksdagsutskott har lämnat förslag till sådana regler till riksdagen. Med förslag från regeringen likställs ett meddelande i en skrivelse att ett sådant förslag är att vänta.

Som tidigare nämnts beslöts hösten 1983 (prop. 1983/84: 69, SkU 17, rskr 107, SFS 1983: 1047—1050) ändringar av den statliga inkomstskatten. Besluten innebar att de marginalskattesänkningar som beslutats våren 1982 begränsades, liksom uppräknigen av basenheten som ligger till grund för skalorna för den statliga inkomstskatten. Besluten avsåg dels taxeringsåret 1985, dels taxeringsåren fr. o. m. 1986, vilket alltså för de flesta skattskyldiga motsvarar kalenderåren 1984 resp. 1985. Under våren 1984 har — som tidigare nämnts — beslut fattats (prop. 1983/84: 150 bil. 1, SkU 50, rskr 395, SFS 1984: 345) om en höjning av inkomstskatten i syfte att bidra till finansieringen av åtgärder inom familjepolitiken. Höjningen skall tillämpas första gången vid 1986 års taxering.

Med hänsyn till förbudet mot retroaktiv lagstiftning har det inte ansetts möjligt att göra dessa skattehöjningar fullt ut tillämpliga på skattskyldiga med beskattningsår som redan hade börjat. För dessa måste alltså de tidigare beslutade skattereglerna gälla, vilket innebär en lägre skatt. Eftersom skilda skatteskalor inte kan tillämpas för olika delar av inkomsten under ett år blir de förmånligare reglerna tillämpliga på alla deras inkomster som tas till beskattning vid dessa taxeringar, även om en del av inkomsten hänför sig till en förvärvskälla för vilken kalenderåret utgör beskattningsår. Reglerna om sambeskattning av makars B-inkomster har vidare gjort det nödvändigt att tillämpa de äldre reglerna på båda makarna, om de skall tillämpas för en av dem. Det har varit administrativt omöjligt att ha ett system där det i varje fall skulle prövas om en otillåten retroaktivitet uppkom genom sambeskattningen.

Det är redan från administrativ synpunkt olyckligt att skilda skatteskalor måste tillämpas vid en och samma taxering. Merarbete uppkommer givet-

vis också genom att det för varje skattskyldig måste fastställas vilken skala som skall tillämpas. Men resultatet är också högst otillfredsställande från materiell synpunkt. Genom att de äldre reglerna tillämpas på all inkomst under beskattningsåret kan en person som har sin allt övervägande del av sin inkomst från en förvärvskälla med kalenderår som beskattningsår bli lindrigare beskattad därför att han har en obetydlig inkomst från en förvärvskälla med brutet räkenskapsår. I sammanhanget kan det finnas anledning att erinra om att beslut som innebär sänkningar av skatten kan tillämpas fullt ut även på förvärvskällor med brutet räkenskapsår.

2.2 Inkomsttaxeringen år 1987

Som framgått av det föregående kan vissa skattskyldiga vid 1987 års taxering ha ett beskattningsår som har börjat redan under hösten 1984, medan det stora flertalet skattskyldiga har ett beskattningsår som sammanfaller med kalenderåret 1986. Detta innebär enligt huvudregeln att varje beslut som innebär höjning av skatten i jämförelse med nu föreliggande lagstiftning inte kan tillämpas i fråga om alla skattskyldiga vid 1987 års taxering. Undantagsregeln gör dock att möjligheten ännu kvarstår.

Nuvarande lagstiftning innebär i fråga om indexregleringen av skatteskalorna att basenheten som ligger till grund för skalorna lagts fast genom särskilda beslut för taxeringsåren 1984–1986 samt att för åren därefter automatisk uppräknings sker på grundval av förändringar i det allmänna penningvärdet med vissa justeringar. Basenheten för taxeringsåret 1987 grundas på prisutvecklingen mellan augusti 1984 och augusti 1985.

Systemet innebär alltså att skatterna vid 1987 års taxering, som i stor utsträckning tas ut som preliminär skatt på 1986 års inkomster, bestäms av prisutvecklingen under en betydligt tidigare period. Kritik har också – bl. a. från stabiliseringspolitiska utgångspunkter – riktats mot ett automatiskt verkande system av det slag som – med vissa justeringar – tillämpades taxeringsåren 1980–1983.

Det är inte möjligt att nu ta slutlig ställning till basenheten vid 1987 års taxering. Beslut i denna fråga kan fattas först när de ekonomiska förhållandena under år 1986 kan bedömas med betydligt större säkerhet än som f. n. är möjligt.

Den lagtekniska möjlighet som då står till buds är att nu fatta ett beslut som innebär att basenheten för taxeringsåret 1986 (7 800 kr.) gäller även för taxeringsåret 1987. Retroaktivitetsförbudet hindrar då inte att ett senare ställningstagande till basenhetens storlek vid 1987 års taxering då också kan tillämpas på samtliga inkomsttagare.

Förslaget innebär ändringar i 1–3 §§ lagen (1977: 1071) om basenhet. Lagförslaget är av så enkel beskaffenhet att lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

3 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att antaga ett inom finansdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1977: 1071) om basenhet.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.

